

3. Lebret, T., 1961. De Avifauna van het Veeregat-Zandkreekgebied. *Limosa* 34: 21-29, 251-263.
4. Lippens, L., 1963. Les oiseaux de Knokke-Sur-Mer. *Le Gerfaut/De Giervalk* 53: 119-196.
5. Maebe, J. & H. v. d. Vloet, 1956. De Avifauna van het Verdrongen Land van Saafinge. *De Giervalk/Le Gerfaut* 46: 151-190.
6. Oordt, G. J. van, 1914. Overwintering van Kluten in Zeeland. *De Levende Natuur* 18: 456.
7. Oordt, G. J. van, 1926. The recent breeding places of the Avocet (*Recurvirostra avosetta* L.) in N.W. Europe. *Verh. 6. Internat. Ornithol. Kongr. Kopenhagen*: 223-226.
8. Rooth, J., 1962. De ornithologische betekenis van de natuurreservaten Plaat van Scheelhoek, Kwade Hoek en Hompelvoet. *Jaarboek 1961 v. h. Wetenschappelijk Genootschap voor Goeree-Overflakkee*: 114-123.
9. Rooth, J., 1966. Vogeltelling in het hele Nederlandse wadengebied, augustus 1963. *Limosa* 39: 175-181.
10. Streefkerk, Chr., 1957. De kluut in de winter. *Triëntalis* 9, 7: 3-7.
11. Streefkerk, Chr., 1957. Zeeuwse waders. *De Levende Natuur* 60: 66-71.
12. Suetens, W., J. v. d. Steen, J. P. v. d. Weghe, J. v. Impe & H. Wille, 1961. De avifauna van de Braekmanpolder. *De Giervalk/Le Gerfaut* 51: 1-50.
13. Tuynman, D., 1934. Het overwinteren van de kluten op Walcheren. *Amoeba* 13: 19-21.
14. Vleugel, D. A., 1948. Enkele waarnemingen over „vorstvlucht” en „randtrek” in het Sloe-Schengengebied tijdens de winters van 1935/1936 en 1936/1937. *Ardea* 36: 143-162.
15. Vleugel, D. A., J. A. M. Warren & G. F. Wilmink, 1948. Avifauna van Zuid-Beveland. *Ardea* 36: 1-39.
16. Warren, J. A. M., 1942. Het overwinteren van de Kluut in Zeeland. *De Levende Natuur* 47: 20-25.
17. Wolff, W. J., 1967. Watervogeltellingen in het gehele Nederlandse Deltagebied. *Limosa* 40: 216-225.
18. Zwarts, L., 1967. Twee hoogwatertellingen in de Dollart. *De Levende Natuur* 70: 100-109.

Landschappelijke beplanting met zeggen

F. W. RAPPARD EN

J. A. C. SLINGERLAND.

Het natuurreservaat „Oeverlanden van het Braassemermeer” bestaat uit twee soorten eilanden en water. De eilanden zijn gelegen langs de zuidoevers van het Braassemermeer en voor het grootste deel van de daar gelegen Zuidhollandse polders gescheiden door de Ringsloot. De grootste groep bestaat uit gedeeltelijk beboste veeneilanden of vennen — zoals men ze daar in de streek wel noemt —, een restant van een in vroeger eeuwen veel uitgestrekter bos- en moerasgebied. Twee langgerekte smalle eilanden zijn resten van een vroegere dijk, welke in het Braassemermeer zijn blijven bestaan na een dijkdoorbraak in het jaar 1788.

Vóór enkele jaren werden alle oevers van

alle eilanden gelijkmatig aangedaan door pleziervaartuigen, die zich op het wijde Braassemermeer waagden. Om verschillende redenen kwam dit de instandhouding van de langgerekte, meest smalle, eilanden en van het reservaat niet ten goede. Onder andere deden in de slappe oevers en rietkragen stekende jachten steeds grotere gaten en aanvalspunten voor de op het meer bij herfst- en winterstormen niet geringe golfslag ontstaan.

Eén van de eilanden van het tweede soort, een smal dijkrestant, werd verbreed tot 18 à 20 meter, enkele schiereilanden werden er geconstrueerd, zodat temidden van land en water van het reservaat een aanlegplaats met grote oeverlengte voor plezier-

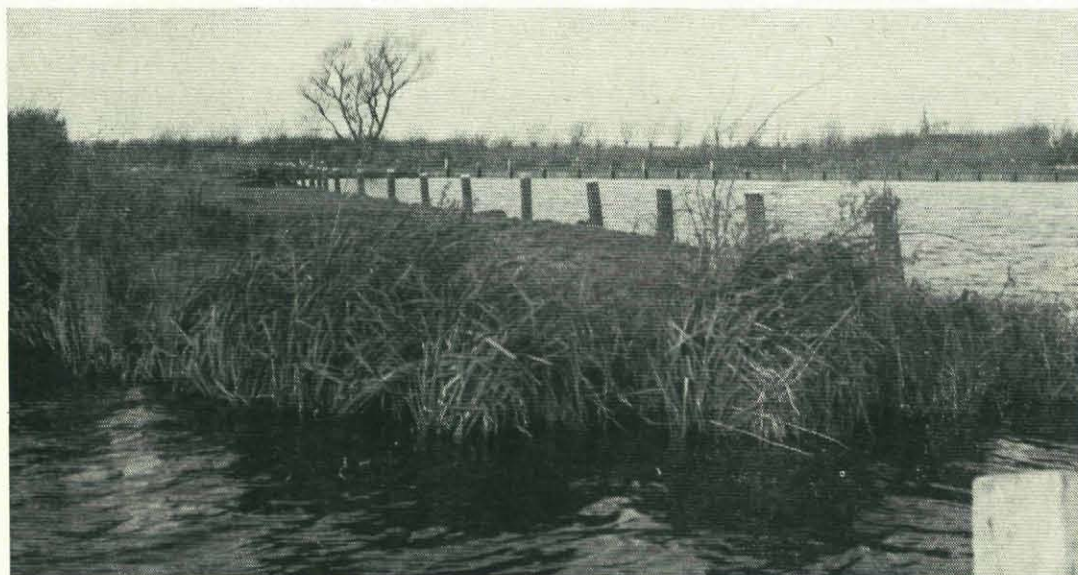

Fig. 1. Scherpe zegge, in 1965 aangeplant op klei, tussen zwaar puin, als oeverbescherming aangebracht langs de buitenkant van een kunstmatig schiereiland; oktober 1967.

vaartuigen ontstond, waar nu 's zomers duizenden mensen van het landschap kunnen genieten. Deze maatregel, in combinatie met andere, leidde tot rust in het eigenlijke reservaat, de vennen of veeneilanden en het daarbij behorende water. Flora en fauna reageerden in korte tijd op de concentratie van datgene, wat men „recreatie” noemt, terwijl die nu ook beter aan haar trekken komt. Zo vestigde zich binnen twee jaar na het in gebruik nemen door de watersport van de geschapen aanlegplaats een reigerkolonie op de vennen, waar sinds mensenheugenis deze vogels niet hebben gebroed. In groter aantal maakten roofvogels ongestoord gebruik van geplaatste kunstnesten. Maar dit laatste terzijde.

Bij de afwerking van het zogenaamde recreatie-eiland „Grote Hem” werd de zware oeververdediging, o.a. in de vorm van grote brokken puin, vanaf het water door de toeristen als storend in het landschap ondervonden. In het jaar 1965 was het

nodig de ongeveer 2 kilometer lange Ringsloot op breedte en diepte te houden; verlanding van dit belangrijke grenswater schreed te ver voort op deze beschutte plaatsen. De gedachte kwam op, de daar ter beschikking komende plantenmassa te selecteren op die soort of soorten, welke aan de beschermende puinbrokken van het eiland „Grote Hem” een beter aan het landschap aangepaste aanblik zouden kun-

Fig. 2. Scherpe zegge op klei tussen de puinbrokken; juli 1967.

nen geven. Voor de vrij steil aflopende buitenoevers van het kleieiland „Grote Hem” viel de keuze op de van de randen van de Ringsloot vrijkomende 80 tot 90 cm hoge zeggepollen, welke, op klei geplant tussen het puin van buitenoevers, binnen een jaar tijd een nog forser ontwikkeling tot 1.10 à 1.20 meter hoogte verkregen.

Vrijkomend Riet zou op deze plaats onder de heersende omstandigheden een te ijle ontwikkeling hebben verkregen om het gestelde doel te bereiken. Mattenbies (*Scirpus lacustris*) was nog niet beschikbaar; als eerste kunstmatige vegetatiegordel op diepere plaatsen zou deze soort dienst hebben kunnen doen. Evenals in de Ringsloot, zijn bij het recreatie-eiland de verschillen in waterstanden 's zomers en 's winters niet meer dan ten hoogste 30 centimeter. Meer dan het verschil in grondsoort van de beide standplaatsen zou uitmaken, leek ons, dat beschikbare Scherpe

zegge (*Carex acuta*) en een enkele vrijkomende pol Moeraszegge (*C. acutiformis*) bij de aanplant voor het beoogde doel meer kansen van slagen zouden bieden, omdat de aard van het water, waterstanden en oeverhelling op beide standplaatsen vergelijkbaar of hetzelfde zijn. Waterwildsoorten als de Wilde eend hebben intussen de aangeplante *Carex* van het recreatie-eiland als nestplaats reeds gevonden en brengen er, voordat eind april de wattertoerist het eiland opzoekt, jongen groot. Bijgaande afbeeldingen (fig. 1 en 2) van deze praktijkproef geven een idee van het resultaat van dit gebruik van elementen van onze wilde flora. Wij verwachten, dat op de duur zal blijken, dat combinatie van kunstmatig gevestigde vegetatie en bescherming van buitenoevers door middel van puinstort de aanvallen van golven op het recreatie-eiland hier het beste breekt. Beter, dan de verdediging van het eiland met dood materiaal alléén.

De broedvogels van de zuidelijke Hoge Veluwe

J. VISSER EN D. WESTRA.

(Instituut voor Oecologisch Onderzoek,
Arnhem)

De aanleiding tot het schrijven van dit artikel vormt de lezing, die Prof. Dr. D. M. de Vries op 22 april 1967 hield op de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Vrienden van De Hoge Veluwe. Prof. De Vries behandelde hierin o.m. de mogelijkheid tot bestuderen van de baad- en drinkgewoonten van vogels vanuit schuilhutten, waardoor men tevens een inzicht kan krijgen omtrent het aantal soorten en de talrijkheid van de indi-

viduen (De Schouw, nr. 2, 1967).

Reeds sedert 1955 wordt in de bossen van het zuidelijk deel van het Nationale Park „De Hoge Veluwe” door het Instituut voor Oecologisch Onderzoek te Arnhem de populatie-dynamiek van de Koolmees bestudeerd. De bossen van het proefterrein bestaan voor meer dan 50% uit Grove den, terwijl op de rest gemengd bos van Grove den en Berk voorkomt alsmede enkele percelen Berken en slecht ontwikkel-